

European Securities and
Markets Authority

Насоки

**относно определени аспекти на изискванията на ДПФИ II за
целесъобразност и освобождаване само за изпълнение**

Съдържание

I. Обхват	3
II. Позоваване на законодателни актове и определения.....	4
III. Цел.....	5
IV. Спазване на насоките и задължения за докладване	5
V. Насоки относно определени аспекти на изискванията на ДПФИ II за целесъобразност и освобождаване само за изпълнение	6

I. Обхват

Кой?

1. Настоящите насоки се прилагат по отношение на:
  - а. компетентните органи; и
  - б. посредници.

Какво?

2. Настоящите насоки се прилагат във връзка с член 25, параграфи 3 и 4 от ДПФИ II и членове 55—57 от Делегирания регламент. Настоящите насоки се прилагат също във връзка с организационните изисквания на член 16, параграфи 2, 5—7 от ДПФИ II и членове 21, 72 и 76 от Делегирания регламент, както и член 24, параграфи 1, 4 и 5 и член 25, параграфи 1, 5 и 6 от ДПФИ II, доколкото те са свързани с оценката за уместна услуга.

Кога?

3. Насоките се прилагат шест месеца след датата на публикуването им на уебсайта на ESMA на всички официални езици на ЕС.

II. Позоваване на законодателни актове и определения

Нормативни документи

<i>Регламент за ESMA</i>	Регламент (ЕС) № 1095/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г. за създаване на Европейски надзорен орган (Европейски орган за ценни книжа и пазари), за изменение на Решение № 716/2009/ЕО и за отмяна на Решение 2009/77/ЕО на Комисията ¹
<i>ДПФИ II</i>	Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Директива 2002/92/ЕО и на Директива 2011/61/ЕС ²
<i>Делегиран регламент</i>	Делегиран регламент (ЕС) 2017/565 на Комисията от 25 април 2016 година за допълване на Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на организационните изисквания и условията за извършване на дейност от инвестиционните посредници и за даването на определения за целите на посочената директива ³

Определения

<i>инвестиционен продукт</i>	означава финансов инструмент (по смисъла на член 4, параграф 1, алинея 15 от ДПФИ II) или структуриран депозит (по смисъла на член 4, параграф 1, алинея 43 от ДПФИ II).
<i>посредници</i>	инвестиционните посредници (съгласно определението в член 4, параграф 1, точка 1 от ДПФИ II) и кредитните институции, когато предоставят услуги без консултации, и външни лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове (ЛУАИФ) (както е определено в член 5, параграф 1, буква а) от Директивата за ЛУАИФ (ДЛУАИФ ⁴), когато предоставят допълнителна услуга, посочена в член 6, параграф 4, буква б), подточка iii) от ДЛУАИФ).

---

¹ ОВ L 331, 15.12.2010 г., стр. 84.

² ОВ L 173/12.6.2014 г., стр. 349.

³ ОВ L 87, 31.3.2017 г., стр. 1.

⁴ Директива 2011/61/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2011 г. относно лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове и за изменение на директиви 2003/41/ЕО и 2009/65/ЕО и на регламенти (ЕО) № 1060/2009 и (ЕС) № 1095/2010 (ОВ L 174, 1.7.2011 г., стр. 1).

услуги
консултации

без i) инвестиционни услуги (по смисъла на член 4, параграфи 1 и 2 от ДПФИ II), различни от инвестиционни консултации или управление на портфейл; и ii) продажбата на структурирани депозити.

III. Цел

4. Настоящите насоки се основават на член 16, параграф 1 от Регламента за създаване на Европейски орган за ценни книжа и пазари (ESMA). Целта на настоящите насоки е да се изясни прилагането на определени аспекти на изискванията на ДПФИ II за целесъобразност и освобождаване само за изпълнение, за да се гарантира общо, еднакво и последователно прилагане съответно на член 25, параграф 3 от ДПФИ II и на членове 55 и 56 от Делегирания регламент за ДПФИ II, както и на член 25, параграф 4 от ДПФИ II и на член 57 от Делегирания регламент за ДПФИ II.
5. Очакванията на ESMA са, че настоящите насоки ще насърчат сближаването при прилагането на изискванията на ДПФИ II за целесъобразност и освобождаване само за изпълнение, и надзорните подходи към тях чрез подчертаване на редица важни въпроси и че така ще се повиши стойността на съществуващите стандарти. Чрез гаранцията, че тези посредници спазват регулаторните стандарти, ESMA очаква съответно укрепване на защитата на инвеститорите.

IV. Спазване на насоките и задължения за докладване

Статус на насоките

6. Съгласно член 16, параграф 3 от Регламента за ESMA компетентните органи и участниците на финансовите пазари полагат всички усилия за спазване на тези насоки.
7. Компетентните органи, за които се отнасят настоящите насоки, следва да ги спазват, като ги включат в своите национални правни и/или надзорни практики, когато е целесъобразно, включително когато определени насоки са насочени предимно към участниците на финансовите пазари. В такива случаи компетентните органи следва да гарантират чрез своя надзор, че посредниците спазват насоките.

Изисквания за докладване

8. До два месеца след датата на публикуване на насоките на уебсайта на ESMA на всички официални езици на ЕС, компетентните органи, за които се отнасят настоящите насоки, уведомяват ESMA за това дали (i) спазват или (ii) не спазват,

но възнамеряват да спазват, или (iii) не спазват и не възнамеряват да спазват насоките.

9. Освен това, в случай че не спазват насоките, компетентните органи уведомяват ESMA за своите мотиви в рамките на два месеца след датата на публикуване на насоките на уебсайта на ESMA на всички официални езици на ЕС .
10. На уебсайта на ESMA е публикуван образец за уведомленията. Попълненият образец се изпраща на ESMA.
11. От посредниците не се изисква да докладват дали спазват настоящите насоки.

V. Насоки относно определени аспекти на изискванията на ДПФИ II за целесъобразност и освобождаване само за изпълнение

ИНФОРМАЦИЯ ЗА КЛИЕНТИТЕ ОТНОСНО ЦЕЛТА НА ОЦЕНКАТА НА ЦЕЛЕСЪОБРАЗНОСТТА И ОТНОСНО ОСВОБОЖДАВАНЕТО САМО ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ

(член 24, параграфи 1, 4 и 5, член 25, параграфи 3 и 4 от ДПФИ II)

Насока 1

12. **Посредниците следва своевременно преди предоставянето на услуги без консултации да информират своите клиенти, като използват ясен и прост език, относно оценката на целесъобразността и нейната цел, която е да се даде възможност на посредника да действа в най-добрия интерес на клиента.**
13. ESMA счита, че това следва да включва следното:
  - ясно обяснение, че посредникът е длъжен да извърши оценката, така че клиентите да разберат причината, поради която посредникът иска от тях да предоставят определена информация, и значението на това да се предоставя информация, която е актуална, точна и изчерпателна;
  - напомняне, че е в интерес на клиента да предостави точни и изчерпателни отговори на въпросите, отправени от посредника за целите на оценката на целесъобразността;
  - информация относно ситуацията, при които няма да бъде извършена оценка (т.е. когато клиентът не предоставя исканата информация или тази информация не е достатъчна за извършване на оценката на целесъобразността, или когато услугите се предоставят при освобождаване

само за изпълнение⁵) и последиците от това. Същевременно тази информация не следва да създава впечатлението, че като вариант по подразбиране клиентът може да се въздържа от предоставяне на своята информация⁶;

- кратко обяснение на основните разлики между инвестиционните услуги с консултации и тези без консултации, като се вземат предвид приложимите изисквания, за да се избегне объркване между двете.
14. В случай на текущи взаимоотношения с клиента, посредниците не следва да предоставят горепосочената информация преди предоставянето на всяка услуга без консултация. В такъв случай тази информация може да се предостави преди предоставянето на първоначалната услуга без консултация, а що се отнася до информацията по първите две подточки от точка 13, когато от клиента се изисква да актуализира информацията за своето ниво на знания и опит.
  15. Посредниците следва да решат как ще информират своите клиенти относно оценката на целесъобразността. От друга страна, форматът, използван за информиране на клиентите, следва да позволява на посредниците да водят записи от предоставената информация⁷.
  16. Посредниците следва да избягват да посочват или да създават впечатление, че клиентът е този, който взема решение дали инвестиционната услуга или продуктът са подходящи, или който определя коя услуга или продукт са уместни за собствените му знания и опит. По принцип посредниците не следва да дават подвеждаща информация на клиентите във връзка със задължението на посредника да извършва оценка на целесъобразността.
  17. Предвид изискването цялата информация, представяна на клиентите, да бъде в съответствие с относимите разпоредби (вкл. задълженията за предоставяне на информация на траен носител), посредниците следва също така внимателно да преценят дали техните писмени оповестявания са изготвени така, че да са ефективни (напр. да се предоставят директно на клиентите и да не са скрити или неразбираеми). За посредниците, които предоставят по-специално онлайн услуги, това може да включва:
    - наблягане върху съответната информация (напр. чрез използване на функции на дизайна, напр. изскачащи прозорци);
    - преценяване на това дали дадена информация следва да бъде придружена от интерактивен текст (напр. чрез използване на функции на дизайна, като инструменти за пояснение) или други средства с цел предоставяне на

---

⁵ Инвестиционни услуги, които се състоят само от изпълнение или приемане и предаване на нареждания на клиенти, свързани с инвестиционни продукти, определени в ДПФИ II като „несложни“.

⁶ Вж. също точка 28.

⁷ Като се взема предвид насока 11.

допълнителни подробности на клиенти, които търсят допълнителна информация (напр. чрез раздел „Често задавани въпроси“).

РАЗБИРАНЕ НА КЛИЕНТИТЕ И ПРОДУКТИТЕ

Необходима организация за разбиране на клиентите

(член 16, параграф 2 и член 25, параграф 3 от ДПФИ II и член 55 от Делегирания регламент)

Насока 2

18. Политиките и процедурите на посредниците следва да имат за цел да позволят на посредниците да събират цялата информация, необходима за извършване на оценката на целесъобразността по отношение на конкретните видове продукти, които се предлагат или изискват⁸.
19. Посредниците въвеждат, прилагат и поддържат адекватни политики и процедури (вкл. подходящи инструменти), за да поискат от клиента или потенциалния клиент да предостави информацията относно знанията и опита на това лице в сферата на инвестициите, които съответстват на конкретния вид инвестиционна услуга или продукт, които се предлагат или търсят, включително, когато е целесъобразно, елементите, изброени в член 55, параграф 1 от Делегирания регламент.
20. За тази цел политиките и процедурите на посредника следва да гарантират, че посредникът не се въздържа от това да иска информация, нито че разубеждава клиентите или потенциалните клиенти по какъвто и да е начин от това да предоставят информация за своите знания и опит.
21. Посредниците са тези, които следва да определят средствата, чрез които да поискат от клиента да предостави информацията за своите знания и опит. Те биха могли да използват например въпросници (също и в цифров формат), които се попълват от техните клиенти, или информацията, събрана по време на обсъждания с тях, за да проведат оценката на целесъобразността. В такива случаи посредниците следва да гарантират, че въпросите, които задават на своите клиенти, са достатъчно конкретни и е вероятно да бъдат разбрани правилно, както и че всеки друг метод, използван за събиране на информацията, например използването на данни за трансакции относно определени видове продукти от съществуващ клиент за оценка на неговия опит, има за цел получаване на необходимата информация за нивото на познания и опит на клиента. Това е особено важно, когато посредниците събират информацията по онлайн канал без човешка намеса.
22. При разработването на въпросниците за събиране на информацията за клиентите за целите на оценката на целесъобразността посредниците следва да отчитат и да

---

⁸ Като се взема предвид насока 3.

вземат предвид най-често срещаните причини, поради които инвеститорите може да не успеят да отговорят правилно на въпросника. По-специално:

- следва да се обърне внимание на яснотата, изчерпателността и разбираемостта на въпросника, като се избягва подвеждащ, объркваш, неточен и прекалено технически език (напр. съкращения);
- посредниците следва внимателно да обмислят оформлението и формата на въпросниците и да избягват повлияването на избора на инвеститорите (напр. шрифт, разстояние между редовете...);
- следва да се избягва събирането на информация за редица от позиции с един въпрос;
- посредниците следва да преценят внимателно реда, в който задават въпросите, за да събират информация по ефективен начин;
- за да се предотврати на клиента да гадае и поради това да предостави ненадеждна информация, клиентът следва да може да отговори, че не знае как да отговори на въпроса.

23. Посредниците следва да са въвели процедури и механизми за ограничаване на риска от заобикаляне на изискванията, като гарантират, че събраната информация отразява адекватно нивото на познания и опит на клиента. Посредниците например биха могли да: обмислят възможността за ограничаване на броя на клиентите, които могат да отговорят на въпросника(ците) в рамките на определен период от време, да работят с различни набори от въпросници, когато клиент поиска отново да попълни въпросника и/или да използват период на размисъл. Когато се налагат такива мерки, на клиента все пак може да се разреши да продължи с осъществяването на сделката, при условие че е отправено предупреждение в случай на сделки, по отношение на които клиентът не разполага с достатъчно знания и опит⁹. Посредниците могат също така да прилагат други мерки за контрол, за да гарантират, че даден клиент не може да попълни въпросника няколко пъти, за да „провери“ какъв вид отговори са необходими за постигане на желаните резултат.

24. Тъй като посредникът носи отговорност за събирането на съответната информация от клиентите, посредниците следва да предприемат всички разумни стъпки, за да оценят в достатъчна степен разбирането на своите клиенти за основните характеристики и рисковете, свързани с конкретните видове инвестиционни продукти, предлагани от посредника, или най-малкото с видовете продукти, от които клиентът има интерес. Това включва разбиране на връзката между риска и възвръщаемостта на инвестициите, например чрез използване на

---

⁹ Вж. насока 9.

въпросници с възможност за избор от няколко отговора, насочени към оценяване на реалните познания на клиента за конкретните видове инвестиционни продукти.

25. При оценката на знанията на клиента посредниците следва да въведат механизми, които да гарантират, че от клиентите не се изисква да извършват самооценка. Преодоляването на риска клиентите да са склонни да надценяват знанията си и осигуряването на последователност на предоставяните от клиента отговори¹⁰ са особено важни за правилната оценка на знанията и опита на клиента. Посредниците следва по-специално да избягват да използват въпроси с възможност за отговор с „да“ или „не“ и/или подход за самооценка с поставяне на отметка, когато питат клиента дали има достатъчно познания за основните характеристики и рискове на конкретни видове инвестиционни продукти (напр. посредниците следва да избягват да представят на клиента списък с инвестиционни продукти и да изискват от него да посочи продуктите, които разбира). Самооценката следва да се компенсира от обективни критерии. Например:

- вместо да пита клиента дали той разбира понятията за компромис между риска и възвръщаемостта на конкретни видове инвестиционни продукти, посредникът следва например да поиска от клиентите да посочат някои практически примери за ситуации, които могат да настъпят на практика, например чрез графики или чрез положителни и отрицателни сценарии, които са основани на разумни допускания;
- вместо да пита клиента дали познава в достатъчна степен основните характеристики и рискове на конкретни видове инвестиционни продукти, посредникът следва например да задава въпроси, насочени към оценяване на реалните познания на клиента за конкретните видове инвестиционни продукти, например като задава на клиента въпроси с възможност за избор от няколко отговора, на които клиентът следва да даде правилния отговор.

26. При оценката на опита на клиента посредникът следва също така да избягва използването на прекалено широки въпроси с отговор „да/не“ или много обширен подход за поставяне на отметка. Вместо да пита клиента дали той/тя счита, че има достатъчен опит, за да инвестира в определени продукти, посредникът следва да попита клиента с кои конкретни видове инвестиционни продукти е запознат и от колко скоро и колко чест е опитът му/й в търговията с тях.

27. В случай на онлайн услуги посредниците следва да изготвят своите въпросници, като вземат предвид фактори като:

- достатъчна яснота на въпросите и/или съставяне на въпросника по начин, по който да се предоставят на клиентите допълнителни пояснения или примери,

---

¹⁰ Вж. насока 4.

когато е необходимо (напр. чрез използване на функции на дизайна като инструмент за пояснения или изскачащи прозорци);

- наличие у клиентите на възможност за взаимодействие с/подкрепа от хора (вкл. взаимодействие от разстояние чрез електронна поща или мобилни телефони) когато отговарят на онлайн въпросника;
- предприемане на мерки за справяне с непоследователни реакции от страна на клиентите (напр. включване във въпросника на функции на дизайна, които предупреждават клиентите, когато отговорите им изглеждат вътрешно несъвместими, и им предлагат да преразгледат такива отговори; или внедряване на системи за автоматично маркиране на очевидно непоследователна информация, предоставена от клиент, за да може посредникът да я прегледа или да предприеме последващи действия).

28. Посредниците следва да се въздържат от това да предупреждават клиента, че не са в състояние да определят дали планираната инвестиционна услуга или продукт са подходящи за него, без предварително да са поискали от клиента информация за неговите/нейните знания и опит. Посредниците следва също така да се въздържат от това да подчертават, че клиентът може да действа без такава оценка. В тези ситуации такова предупреждение следва да се отправя само когато резултатът от оценката на целесъобразността не може да се определи, тъй като клиентът не е отговорил на всички въпроси или на част от тях¹¹.
29. Когато посредниците попълват предварително отговори въз основа на историята на сделките на клиента с този посредник (напр. чрез друга инвестиционна услуга), те следва да гарантират, че се използва само напълно обективна, уместна и надеждна информация и че на клиента се дава възможност да прегледа и, ако е необходимо, да коригира и/или попълни всеки от предварително попълнените отговори, за да се гарантира точността на всяка предварително попълнена информация. Посредниците следва също така да се въздържат от това да предвиждат опита на клиентите въз основа на предположения.
30. За целите на оценката на целесъобразността посредниците следва да вземат предвид само информацията относно знанията и опита на клиента. Посредниците следва да избягват да създават впечатление у клиентите, че събраната информация, различна от тази, която е свързана със знанията и опита на клиента, по-специално по отношение на финансовото състояние на клиента и инвестиционните му цели, която може да бъде събрана за други цели (напр. в контекста на управлението на продукти или в контекста на услугите, които са препоръчани на същия клиент), се взема предвид при извършването на оценката на целесъобразността.

---

¹¹ Като се взема предвид насока 9.

Каква информация следва да се събира от клиентите (пропорционалност)**(член 25, параграф 3 от ДПФИ II и член 55 от Делегирания регламент)***Насока 3*

31. **При определяне на обхвата на информацията, която ще бъде поискана, относно знанията и опита на клиента или потенциалния клиент, посредниците следва да вземат предвид вида и характеристиките на инвестиционните продукти или услуги, които ще се вземат предвид (т.е. степента на сложност и риск на инвестиционните продукти или услуги) и естеството на клиента.**
32. В съответствие с член 25, параграф 3 от ДПФИ II, преди да предоставят услуги без консултация, за които се изисква оценка на целесъобразността, посредниците изискват от клиента или потенциалния клиент да предостави информация относно своите знания и опит в инвестиционната област, съответстващи на конкретния вид инвестиционна услуга или продукт, които се предлагат или търсят, така че посредникът да може да прецени дали планираната инвестиционна услуга или продукт са подходящи за клиента.
33. Посредниците следва да гарантират, че искат информация, в която са отчетени видът и характеристиките на разглежданите инвестиционни продукти или услуги (т.е. степента на сложност и риск на инвестиционните продукти или услуги) и естеството на клиента.
34. По-специално, за да се гарантира, че при предоставянето на достъп до по-сложни или по-рискови инвестиционни продукти посредниците са в състояние да извършват оценка на целесъобразността в съответствие един и същ стандарт, независимо от разглеждания инвестиционен продукт или инвестиционна услуга, те следва внимателно да преценят дали трябва да поискат по-задълбочена информация за знанията и опита на клиента, отколкото биха поискали, когато става въпрос за по-малко сложни или рискови инвестиционни продукти. По този начин посредниците, въз основа на предоставените отговори, следва да могат да оценят способността на клиента да разбере рисковете, свързани с тези инструменти. За такива инвестиционни продукти с висока степен на сложност или риск (напр. деривати или подкрепени с ливъридж продукти) посредниците следва да извършват, въз основа на предоставените отговори, надеждна оценка на знанията и опита на клиента, включително например способността му/й да разбира механизмите, които правят инвестиционния продукт „по-сложен или по-рисков“, дали клиентът вече е търгувал с такива продукти, колко време е търгувал с тях и др.
35. В зависимост от нивото на сложност на съответните финансови инструменти, посредникът следва да оценява знанията и опита на клиента по-конкретно, отколкото единствено въз основа на вида, към който принадлежи инструментът (напр. подчинен дълг вместо облигации като цяло).

36. Когато посредникът възнамерява да предоставя услуга без консултация, която има специфични характеристики, преди предоставянето на такава услуга посредникът следва също така да извърши оценка на целесъобразността, свързана с тези специфични характеристики. Това би било от значение например, когато се предвижда пакет от услуги или продукти, за които, както се изисква съгласно член 25, параграф 3 от ДПФИ II, инвестиционният посредник преценява дали цялостният пакет от услуги или продукти е подходящ. Ако посредник например възнамерява да предоставя както услуги за изпълнение, така и допълнителна услуга за отпускане на заеми, благодарение на които клиентът е в състояние да извърши сделката, този пакет от услуги ще има различни рискове в сравнение с всеки от компонентите, разглеждани поотделно. За да се вземат предвид тези разлики при извършването на оценката на целесъобразността, тя следва да се отнася не само до предвидените инвестиционни продукти, но и до допълнителната услуга за отпускане на заеми, и до рисковете, произтичащи от съчетаването на двете. Друг пример е посредник, който позволява на клиентите да открият къса позиция чрез продажба на инвестиционен продукт. В този контекст посредникът следва изрично да прецени дали клиентът разполага с необходимите знания и опит, за да разбере рисковете, свързани с късите позиции.
37. Припомня се, че съгласно член 56, параграф 1, втора алинея от Делегирания регламент за ДПФИ II посредникът има право да приеме, че професионален клиент има необходимите опит и знания, за да разбира рисковете, свързани с конкретните инвестиционни услуги или сделки, или видовете сделки или инвестиционни продукти, за които клиентът е класифициран като професионален клиент.

Надеждност на информацията за клиента

(член 25, параграф 3 от ДПФИ II и член 55, параграф 3 от Делегирания регламент)

Насока 4

38. **Посредниците следва да предприемат разумни стъпки и да разполагат с подходящи инструменти, за да гарантират, че предоставената от клиентите информация е надеждна и последователна, без да разчитат неоснователно на самооценката на клиентите.**
39. Ако събраната информация не е достатъчно надеждна и последователна, би се считало, че не е получена достатъчно информация за извършване на оценката на целесъобразността, а посредниците отправят предупреждение към клиента в съответствие с член 25, параграф 3, трета алинея от ДПФИ II.
40. Посредниците следва да предприемат разумни стъпки за проверка на надеждността, точността и последователността на събраната информация относно клиентите, а не просто да разчитат на факта, че от клиентите се очаква да предоставят точна, актуална и пълна информация, необходима за оценката на целесъобразността. Такива стъпки биха могли например да включват искане от клиента на допълнително разяснение, когато събраната информация относно

неговите/нейните знания и опит показва, че той/тя има повече познания за сложни облигации, отколкото за обикновени облигации.

41. Политиките и процедурите на посредниците следва да са насочени към оценяване на качеството и ефективността на средствата, използвани за събиране на информацията относно знанията и опита на клиентите или потенциалните клиенти. Когато посредниците разчитат на инструменти, които ще се използват от клиентите като част от процеса за оценяване на целесъобразността (напр. въпросници или софтуер за оценка дали даден инвестиционен продукт е подходящ, или следва да бъде издадено предупреждение, т.е. „софтуер за профилиране“), те следва да гарантират, че разполагат с подходящи системи и средства за проверка, за да гарантират, че инструментите са подходящи за целта и водят до задоволителни резултати. Посредниците следва да включват проверки за съгласуваност на отговорите, предоставени от клиентите във въпросниците, за да се подчертаят противоречията между различните събрани данни.
42. С цел да се гарантира съгласуваността на информацията на клиента, посредниците следва да разглеждат събраната информацията в нейната цялост. Посредниците следва да подадат сигнал при противоречия между отделните елементи на събраната информация, за да отстранят всички съответни несъответствия или неточности. Посредниците следва да гарантират, че събираната информация за техните клиенти се оценява по последователен начин, независимо от средствата, използвани за събирането ѝ.

Използване на актуална информация за клиентите

(член 16, параграф 2 и член 25, параграф 3 от ДПФИ II, както и член 55, параграф 3 от Делегирания регламент за допълване на ДПФИ II)

Насока 5

43. **Когато посредниците използват събрана по-рано информация за знанията и опита на клиентите, посредниците следва да установят процедури за определяне на честотата на актуализиране на тази информация, за да се гарантира, че информацията е актуална, точна и изчерпателна за целите на оценката на целесъобразността.**
44. За целите на оценката на целесъобразността посредниците могат или да събират информацията за знанията и опита на клиента преди всяко предлагане или искане на инвестиционен продукт (в случай на еднократни сделки), или да разчитат на предварително събрана информация, при условие че тя е актуална.
45. ESMA признава, че въпросът за актуализирането на информацията в контекста на оценката за целесъобразността е с различно естество от това на оценката за пригодността, тъй като информацията за знанията и опита на клиента обикновено е по-малко нестабилна, отколкото други елементи на оценката за пригодността, а знанията и опитът като цяло се увеличават с времето. Поради това честотата на

актуализиране на информацията за клиентите може да бъде по-ниска при оценяване на целесъобразността, отколкото при оценяване на пригодността. Посредниците следва да разработят политика за по-редовна оценка на знанията и опита по отношение на групи от клиенти, които се считат за по-уязвими.

46. Оценката на целесъобразността следва да се извършва въз основа на надеждна информация за знанията и опита на клиента. Посредниците следва да прилагат процедури, целящи да разполагат с актуална информация за знанията и опита на клиента по всяко време, когато се предлага или изисква продукт, например когато от клиентите, с които посредникът има текущи взаимоотношения, се изисква редовно да информират посредника за всяка промяна или актуализация на първоначално предоставената информация. Посредниците следва също така да са въвели подходящи процедури за ситуации, при които клиентът не отговаря на техните въпроси относно промени или актуализации на първоначално предоставената информация.
47. Информацията може да се актуализира, например чрез изпращане на въпросник до клиентите или предоставяне на клиентите на информацията за клиента, с която разполага посредникът, и искане за потвърждение, че тя ще остане точна, пълна и актуална. Ако в такъв въпросник посредниците използват предварително попълнени отговори въз основа на историята на сделките на клиента с този посредник, посредниците следва да гарантират, че за предварителното попълване на тези отговори се използва само напълно обективна, уместна и надеждна информация и че клиентът има възможност да прегледа и, ако е необходимо, да коригира всеки от предварително попълнените отговори и да ги допълни. Освен това действия след актуализирането могат да включват промяна на нивото на знания и опит на клиента въз основа на събраната актуална информация.
48. За да се избегне използването на информация за клиента, която е непълна, неточна или неактуална, посредниците следва да разполагат с механизми, които да гарантират, че те изискват от клиента да актуализира информацията за своите знания и/или опит, след като узнае за съответна промяна, която би могла да засегне неговото/нейното ниво на знания и/или опит.
49. Посредниците следва да приемат мерки за намаляване на риска от подвеждане на клиента да реши да актуализира своето равнище на знания или опит, така че даден инвестиционен продукт, който иначе не би бил неподходящ за него, да изглежда подходящ, без да има реална промяна в нивото на знания и опит на клиента. Пример за добра практика за справяне с този вид риск е приемане на процедури за проверка преди или след извършване на сделки, дали профилът на клиента е актуализиран прекалено често или скоро след последната промяна. Такива ситуации биха се увеличили или щяха да бъдат докладвани на съответното контролно звено. Тези политики и процедури са особено важни в ситуации, при които е налице повишен риск от конфликт на интереси, напр. в ситуации на пласирането на собствени финансови инструменти или когато посредникът получава стимули за разпространението на инвестиционен продукт. Друг важен

фактор, който трябва да се има предвид в този контекст, е видът на взаимодействието с клиента (напр. лице в лице чрез автоматизирана оценка).

Информация за клиенти, които са юридически лица или групи

(член 16, параграф 2 и член 25, параграф 3 от ДПФИ II)

Насока 6

50. **Посредниците следва да имат политика, с която предварително се определя как се извършва оценката на целесъобразността, когато клиентът е юридическо лице или група от две или повече физически лица, или когато едно и повече физически лица се представляват от друго физическо лице. Тази политика следва да бъде изготвена в съответствие с обща насока 6 и подкрепящите насоки, залегнали в насоките на ESMA относно определени аспекти на изискванията на MiFID за годност¹².**
51. Това предполага, наред с другото, че в такава политика следва да се направи ясно разграничение между ситуациите, в които приложимото национално законодателство предвижда представител, какъвто може да е например случаят с юридическите лица, и ситуациите, в които не се предвижда представител, и вниманието следва да се съсредоточи върху последната ситуация. Когато политиката позволява на клиентите да определят представител, те следва да бъдат информирани ясно и в писмена форма за влиянието, което тези споразумения могат да имат по отношение на защитата на техните съответни интереси. Стъпките, предприети от посредника в съответствие с политиката му, следва да бъдат надлежно документирани, за да се даде възможност за последващ контрол.
52. Когато съгласно приложимото национално право е предвиден или е определен представител, от него следва да се събере информация за знанията и опита, а оценката на целесъобразността следва да се извърши по отношение на този представител.
53. Ако групата от две или повече засегнати физически лица изпитва затруднения при вземането на решение относно лицето(ата), по отношение на което(които) следва да се оценява информацията относно знанията и опита, посредникът следва да възприеме най-разумния подход, като вземе предвид информацията за лицето с най-слаби познания и опит. В такива случаи посредниците следва да бъдат разумни, поне когато има значителна разлика в нивото на знания и опит на отделните клиенти — част от групата — или когато планираната сделка би могло да включва инвестиционни продукти с ливъридж или сделки за условни задължения, водещи до риск от значителни загуби, които биха могли да

---

¹² Насоки на ESMA относно определени аспекти на изискванията на MiFID за годност (Реф. №: ESMA35-43-1163).

надхвърлят първоначалната инвестиция на групата клиенти. Избраният подход следва да се документира ясно.

54. Когато посредник реши да поиска информация, за да оцени целесъобразността за всеки отделен клиент, който е част от групата, в политиката на посредника следва ясно да се посочи как той ще се справи със ситуации, при които има значителни разлики между нивото на познания и/или опит на тези отделни клиенти. Тук отново посредникът следва да възприеме най-разумния подход, като вземе предвид информацията за клиента — част от групата с най-малко знания и опит. Другият възможен вариант е в политиката на посредника да се посочва, че в такава ситуация посредникът няма да може да оцени целесъобразността. В този контекст следва да се отбележи, че събирането на информация за всички клиенти, които са част от групата, и вземането ѝ под внимание с оглед целите за оценяване на средностатистическия профил на ниво на знания и опит на всички тези клиенти е малко вероятно да бъде в съответствие с основния принцип на ДПФИ II за действие в най-добрия интерес на клиентите.

Необходима организация за разбиране на инвестиционните продукти

(член 16, параграф 2 и член 25, параграф 3 от ДПФИ II)

Насока 7

55. **Посредниците следва да гарантират, че се прилагат политики и процедури за разбиране на характеристиките, естеството и характеристиките на инвестиционните продукти, за да им се даде възможност да преценят дали тези продукти са подходящи за техните клиенти.**
56. За тази цел посредниците следва да приемат надеждни и обективни процедури и инструменти, които им позволяват да вземат предвид по подходящ и пропорционален начин различните характеристики и съответните рискови фактори (напр. кредитен риск, пазарен риск, ликвиден риск) на предлаганите или търсените инвестиционни продукти. Това следва да включва вземането предвид на анализа, извършен от посредника за целите на задълженията по отношение на управлението на продуктите¹³. В този контекст посредниците следва внимателно да преценят по какъв начин някои инвестиционни продукти биха могли да действат при различни обстоятелства (напр. конвертируеми облигации, чието естество може например изцяло да се промени в акции).
57. Отчитането на нивото на „сложност“ на продуктите е особено важно и следва да съответства на информацията за клиента по отношение на неговите знания и опит. Въпреки че сложността е относително понятие, което зависи от няколко фактора, посредниците следва — в допълнение към оценката на продуктите като сложни

---

¹³ По-специално, съгласно ДПФИ II от посредниците се изисква (съгласно член 24, параграф 2, алинея 2) да „*разбира[т] финансовите инструменти, които предлага[т] или препоръчва[т]*“, за да могат да изпълнят задължението си да осигурят съвместимостта на предлаганите или препоръчвани продукти със съответния целеви пазар от крайни клиенти.

или несложни, както се изисква за целите на разграничението между услуги, за които се изисква оценка на целесъобразността, и услуги за, които такава не се изисква — също да вземат предвид критериите и принципите, определени в ДПФИ II, при определянето и степенуването по подходящ начин на степента на сложност, която трябва да се определя за инвестиционните продукти за целите на оценката на целесъобразността.

58. Посредниците следва да приемат процедури, за да гарантират, че използваната за правилното класифициране на включените в предложението им инвестиционни продукти информация е достатъчно надеждна, точна, последователна и актуална. При тези процедури следва да се отчитат различните характеристики и естеството на разглежданите инвестиционни продукти. Освен това посредниците следва да преглеждат използваната информация, за да могат да отразяват всички съответни промени, които биха могли да повлияят върху класифицирането на инвестиционния продукт. Това е особено важно, като се има предвид непрекъснатото развитие и нарастващата скорост на финансовите пазари.
59. При категоризирането на инвестиционните продукти за целите на оценката на целесъобразността посредниците следва да използват достатъчно ниво на детайлност, за да гарантират, че само инвестиционни продукти с достатъчно сравними характеристики и рискови характеристики са групирани заедно и че опитът и знанията на клиента по отношение на тези характеристики и рискове се оценяват. Посредниците следва да вземат предвид множество ключови фактори за категоризацията (напр. елементи на възможност за избор (в случай на деривати или продукти с внедрени деривати); финансов ливъридж; допустимост споделяне на загуби; клаузи за подчиненост; възможност за наблюдение на базовия инструмент (напр. използване на непознати или непрозрачни индекси); гаранции за погасяване на главницата или клаузи за капиталова защита; ликвидност на продукта (т.е. търгуемост на местата за търговия, спред „купува — продава“, ограничения за продажба, такси за отписване); и валутната деноминация на инвестиционния продукт).

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПОДХОДЯЩИ ПРОДУКТИ ЗА КЛИЕНТИТЕ

Мерки, необходими за осигуряване на последователна оценка на целесъобразността

(член 16, параграф 2 и член 25, параграф 3 от ДПФИ II, както и член 21, параграф 1, и член 56, параграф 1 от Делегирания регламент)

Насока 8

60. **За да се прецени дали дадена инвестиционна услуга или продукт са подходящи за клиента, посредниците следва да установят политики и процедури, гарантиращи, че последователно вземат предвид:**

- **цялата получена информация относно знанията и опита на клиента, необходими, за да се прецени дали даден инвестиционен продукт е подходящ;**
- **всички съответни характеристики и рискове на инвестиционните продукти, взети предвид при оценката на целесъобразността.**

Посредниците следва да установят политики и процедури, които им позволяват да отправят ясно и неподвеждащо предупреждение, в случай че считат, че инвестиционната услуга или продукт не са подходящи за клиента или потенциалния клиент.

61. **Продажбата на инвестиционен продукт, която представлява оттегляне на инвестицията от страна на клиента, не следва да поражда необходимостта от извършване на оценка на целесъобразността от страна на посредниците.**

62. **Посредниците, които разчитат на автоматизирани инструменти при извършването на оценка на целесъобразността, следва да разполагат с подходящи системи и механизми за контрол, за да гарантират, че инструментите са подходящи за целта и дават задоволителни резултати, когато отговарят на характеристиките на клиента и инвестиционния продукт.**

63. **В това отношение инструментите следва да бъдат разработени така, че да се вземат предвид всички значими характеристики на всеки клиент или инвестиционен продукт. Например инструменти, с които клиентите (според тяхното ниво на знания и опит) или инвестиционни продукти се класифицират твърде общо, не биха били подходящи за целта.**

64. **Посредниците следва ясно да определят и документират приложимата методика, използвана за определяне на резултата от оценката на целесъобразността. Когато посредник използва определена точкова система за оценка на целесъобразността, методологията, показателите и използваната формула следва да бъдат ясни, недвусмислени и документирани.**

65. Когато оценява — в хода на извършването на оценка на целесъобразността — на разбирането на клиента за основните характеристики и рискове на конкретните видове инвестиционни продукти, които се предлагат или търсят, посредникът следва да вземе предвид събраната от него информация за знанията и опита на клиента като цяло за цялостната оценка на неговото разбиране на инвестиционните продукти и на рисковете, свързани с планираните сделки.
66. Съответните служители следва да разполагат с достатъчни и недвусмислени насоки за това как да извършват оценката на целесъобразността, за да се гарантира, че не разполагат с неправомерна свобода на преценка при извършването на тази оценка и че са в състояние да обосноват решението си впоследствие. Посредниците следва да гарантират, че инструментите и процедурите, приети за оценката на целесъобразността, са изготвени по такъв начин, че за клиента няма да се определят като подходящи видове инвестиционни продукти, за които опитът и/или знанията на клиента не са били оценени или за които клиентът не е показал достатъчно ниво на знания и/или опит, и че съответно е издадено подходящо предупреждение.
67. За да се гарантира последователността на оценката на целесъобразността, извършвана чрез автоматизирани инструменти (дори ако взаимодействието с клиентите не се осъществява чрез автоматизирани системи), алгоритмите, определящи целесъобразността на предлаганите или търсените инвестиционни продукти, следва да бъдат надлежно документирани и редовно наблюдавани и изпитвани. При дефинирането на такива алгоритми посредниците следва да отчитат естеството и характеристиките на инвестиционните продукти, включени в офертите им към клиентите. По-специално посредниците следва най-малко:
- да създадат подходяща документация за организацията на системата, която ясно посочва целта, обхвата и структурата на алгоритмите. Когато е уместно, схеми или правила за вземане на решения следва да бъдат част от тази документация;
  - да имат документирана стратегия за изпитване, която обяснява обхвата на изпитването на алгоритмите. Това следва да включва планове за изпитване, изпитвани казуси, резултати от изпитвания, отстраняване на дефекти (ако е приложимо) и крайни резултати от изпитването;
  - да разполагат с подходящи политики и процедури за управление на всякакви промени в алгоритъма, включително наблюдение и поддържане на данни за такива промени. Това включва въвеждане на мерки за сигурност за наблюдение и предотвратяване на неотORIZИРАН достъп до алгоритъма;
  - да преглеждат и актуализират алгоритмите, за да гарантират, че те отразяват всички относими промени (напр. пазарни промени и промени в приложимото законодателство), които могат да повлияят на тяхната ефективност;

- да разполагат с политики и процедури, които дават възможност за откриване на всички грешки в алгоритъма и отстраняването им по подходящ начин, включително например спиране на предоставянето на услуги, ако съществува вероятност грешката да доведе до неправомерна сделка и/или нарушаване на съответното законодателство/разпоредба;
- да разполагат с подходящи ресурси, включително човешки и технически ресурси, за наблюдение и надзор на работата на алгоритмите чрез адекватен и своевременно преглед на предоставените услуги; и
- да разполагат с подходящ процес за вътрешно одобряване, за да гарантират, че горепосочените стъпки са били следвани.

Ефективност на предупреждението

(член 25, параграф 3 от ДПФИ II и член 56, параграф 2 от Делегирания регламент)

Насока 9

68. **За да се гарантира неговата ефективност, отправеното от посредниците предупреждение, в случай че клиентът предостави недостатъчна или никаква информация за своите знания или опит, или в случай че оценката на тази информация покаже, че предлаганата или търсената инвестиционна услуга или продукт не са подходящи за клиента, трябва да бъде видимо, ясно и неподвеждащо.**
69. Посредниците следва да предприемат разумни стъпки, за да гарантират, че предупрежденията, които издават на клиентите, са правилно получени и разбрани като такива. За тази цел предупрежденията следва да бъдат ясно различни. Това би могло да се направи например чрез използване на различен цвят за предупредителното съобщение от останалата част от предоставената информация или, ако нареждането е направено по телефона, чрез разясняване на предупреждението и неговото въздействие върху клиента, като същевременно се отговори на всички въпроси от клиента, за да се гарантира, че клиентът е получил и разбрал правилно предупреждението.
70. Отправените от посредниците предупреждения следва ясно да посочват причината за предупреждаването на клиента: или че клиентът не е предоставил информация, или че събраната информация е недостатъчна и следователно посредникът не е в състояние да определи целесъобразността на планираната сделка, или че оценката на предоставената от клиента информация показва, че планираната сделка е неподходяща за клиента. Следва например да се избягват двусмислени съобщения, в които се посочва, че продуктът е подходящ за „основни/междинни/експертни клиенти“. По подобен начин посредниците следва да избягват да отправят на предупреждения, съдържащи неточен език (напр. да

заявяват, че продуктът или услугата „може да не са подходящи“ за клиента), тъй като е малко вероятно те да осведомяват клиента в достатъчна степен за рисковете от продължаване с осъществяването на сделката. Посредниците следва също така да избягват прекалено дълги предупреждения, които прикриват основното послание, че клиентът не притежава или не е доказал, че притежава необходимите знания и опит за инвестиционната услуга или продукт.

71. Посредниците не следва да омаловажават значението на предупрежденията и не следва да насърчават клиента да ги пренебрегва (напр. по време на телефонни разговори или на езика, използван в предупреждението).
72. Посредниците следва да избягват използването на съобщения в предупрежденията, които биха могли да насърчат клиента да продължи с осъществяването на сделката, да извърши повторна оценка на целесъобразността или да поиска повишение в професионален клиент. Посредниците например могат да прилагат процедура, при която клиентът трябва да потвърди, че е запознат с информацията, предоставена в предупреждението, преди да може да продължи с осъществяването на сделката.
73. Ако на клиент, който не притежава необходимите знания и опит, се предлагат образователни инструменти, уебинари или платформи за търговия „demo“ с цел подобряване на знанията му, посредникът следва впоследствие да определи, че клиентът притежава необходимите знания относно планираната инвестиционна услуга или продукт, като извърши друга оценка на целесъобразността, съсредоточена върху неговото/нейното ниво на знания. Тези образователни инструменти не следва да бъдат структурирани по такъв начин, че да са насочени конкретно към подобряване на способността на клиента да дава правилни отговори на предварително определен набор от въпроси, тъй като това може да доведе до заобикаляне на задължението на посредника да оценява знанията и опита на клиента относно предлаганите или търсените инвестиционни продукти.
74. Когато в политиките и процедурите на посредника се предвижда възможност да се приемат исканията на своите клиенти за продължаване на сделката след издаването на предупреждение, посредниците следва да оценят цялостната ефективност на предупрежденията, отправени впоследствие, например чрез оценка на съотношението на предупрежденията, които са последвани от сделка, спрямо общия брой на всички издадени предупреждения и при необходимост следва да направят корекции в съответните си политики и процедури.
75. Освен това, като добра практика, посредниците могат да имат политики и процедури, определящи всички условия и критерии, при които искането на клиента да продължи с осъществяването на сделката, след като той е получил предупреждение, може да бъде прието или не. Посредникът например може да вземе предвид ситуации, при които е налице повишен риск от конфликти на интереси, тъй като посредникът продава свои собствени инвестиционни продукти (или инвестиционни продукти, емитирани от субекти от същата група) или активно предлага инвестиционни продукти от обхвата на посредника. Друг фактор, който

може да се вземе предвид, е високата степен на сложност или риск на предлаганите или търсените продукти.

ДРУГИ СВЪРЗАНИ ИЗИСКВАНИЯ

Квалификации на персонала на посредника

(член 16, параграф 2 и член 25, параграф 3 от ДПФИ II, както и член 21, параграф 1, буква г) от Делегиращия регламент)

Насока 10

76. **Служителите, участващи в оценката на целесъобразността, следва да разбират ролята, която играят в тази оценка, и да притежават адекватно ниво на умения, знания и експертен опит, включително достатъчно познания за съответните регулаторни изисквания и процедури, за да изпълняват своите отговорности. За целта посредниците следва редовно да обучават своя персонал.**
77. ESMA подчертава, че персоналят, който предоставя информация за инвестиционни продукти, инвестиционни услуги или допълнителни услуги на клиенти от името на посредника, трябва да притежава необходимите знания и компетентност, изисквани съгласно член 25, параграф 1 от ДПФИ II (и допълнително уточнени в Насоките на ESMA за оценяване на знанията и компетентността ¹⁴), включително по отношение на оценката на целесъобразността.
78. Посредниците следва също така да гарантират, че други служители, които не са в пряк контакт с клиенти, но участват в оценката на целесъобразността по какъвто и да е друг начин, следва да продължат да притежават необходимите умения, знания и експертен опит в зависимост от конкретната им роля в процеса на целесъобразност. Това може да се отнася, например за създаването на въпросници, определянето на алгоритми за оценяването или други аспекти, необходими за провеждане на оценката на целесъобразността, и контрола върху съответствието с изискванията за целесъобразност.
79. Където е приложимо, когато се използват автоматизирани инструменти (вкл. хибридни инструменти), посредниците следва да гарантират, че техният персонал, участващ в дейностите, свързани с разработването на тези инструменти:
  - разбира добре технологиите и алгоритмите, използвани за провеждане на автоматизирана оценка (по-конкретно персоналят следва да е в състояние да разбере обосновката, рисковете и правилата зад алгоритмите, стоящи в основата на автоматизираната оценка); и

---

¹⁴ Насоки на ESMA за оценяване на знанията и компетентността (Реф. №: ESMA71-1154262120-153 EN (rev)).

- е в състояние да разбере и прегледа автоматизираната оценка, генерирана от алгоритмите.

Водене на документация

(член 16, параграфи 6 и 7, член 25, параграфи 5 и 6 от ДПФИ II, както и член 56, параграф 2, членове 74 и 72 от Делегирания регламент)

Насока 11

80. **Като част от задължението си да водят документация за оценката на целесъобразността, посочена в член 56, параграф 2 от Делегирания регламент за ДПФИ II, посредниците следва най-малко:**

- **да поддържат адекватни правила за водене на документация и съхраняване, за да се гарантира надлежното и прозрачно документиране по отношение на оценката на целесъобразността, включително събирането на информация от клиента и предоставяната услуга без консултации;**
- **да гарантират, че организацията за водене на документация позволява откриване на грешки при оценката на целесъобразността;**
- **да гарантират, че водената документация е достъпна за съответните лица в посредника и за компетентните органи;**
- **да разполагат с адекватни процеси за смекчаване на недостатъци или ограничения на организацията за водене на документация.**

81. Правилата за водене на документация, приети от посредниците, следва да бъдат разработени така, че да позволяват на посредниците да проследяват ex post:

- резултата от оценката на целесъобразността, включително нейната обосновка, т.е. ясна и недвусмислена връзка между събраната и оценена информация на клиента и резултата от оценката;
- всяко предупреждение, издадено от посредника, когато инвестиционната услуга или продукт са оценени като потенциално неподходящи за клиента или когато клиентът не е предоставил достатъчно информация, която да позволи на посредника да извърши оценка на целесъобразността (независимо дали клиентът е поискал да продължи с осъществяването на сделката или не);
- дали клиентът е поискал да продължи с осъществяването на сделката въпреки предупреждението; и
- дали посредникът е приел искането на клиента да продължи с осъществяването на сделката в съответствие с приетите свързани процедури.

82. Поради това посредникът следва да записва цялата съответна информация относно оценката на целесъобразността, например информация за клиента (вкл. как тази информация се използва и тълкува за определяне на профила на знания и опит на клиента) и информация за инвестиционните продукти, предлагани на клиента. Този архив следва да включва:
- всички актуализации на информацията, предоставена в контекста на оценката на целесъобразността, по-специално всяка промяна в профила на знания и опит на клиента;
  - видовете инвестиционни продукти, които отговарят на този профил, и обосновката за тази оценка, както и всички промени и причините за тях.
83. Посредниците следва да разполагат с механизми, които да им позволяват да разбират и смекчават допълнителните рискове, които биха могли да засегнат предоставянето на инвестиционни услуги чрез онлайн или цифрови инструменти, например злонамерена дейност в киберпространството.¹⁵
84. Договореностите за водене на документация, приети от посредниците, могат да варират в зависимост от канала за разпространение, използван за предоставяне на услуги без консултации. Посредниците например следва:
- когато услугите се предоставят онлайн, да разработват ИТ инструменти за проследяване и съхраняване на информация;
  - когато услугите се предоставят по телефона, да приемат подходящи мерки, за да гарантират, че посредникът е в състояние да свърже всяко предупреждение, издадено от него, с евентуална сделка, осъществена от клиента, който въпреки това предупреждение реши да продължи с осъществяването ѝ;
  - когато услугите се предоставят лично, да събират и записват всички съответни формуляри и документи, използвани в процеса на оценяване на целесъобразността, по-специално тези, подписани от клиента и/или от персонала на посредника.

Определяне на ситуации, при които се изисква оценка на целесъобразността

(член 16, параграф 2, член 25, параграфи 3 и 4 от ДПФИ II, както и член 57 от Делегирания регламент)

---

¹⁵ Посредниците следва да разглеждат тези рискове не само по отношение на разпоредбите, посочени в насоките, но и като част от по-широките си задължения съгласно член 16, параграф 4 от ДПФИ II да предприемат подходящи мерки за осигуряване на непрекъснатостта и редовността на изпълнението на инвестиционните услуги и дейности, както и съгласно изискванията на делегирания акт във връзка с това.

Насока 12

85. **Посредниците следва да приемат подходящи мерки, за да гарантират, че са в състояние да определят ситуациите, при които е необходимо да се извърши оценка на целесъобразността, и да избягват извършването на такава оценка в ситуации, при които трябва да се извърши оценка на пригодността.**
86. Посредниците следва да разполагат с процедури и механизми за контрол по отношение на взаимодействието между персонала по продажбите и клиентите, за да се направлява и документира¹⁶ взаимодействието и да се гарантира, че има ясно разграничение между сделките със и без консултации, от една страна, и сделките, които попадат в обхвата на освобождаването само за изпълнение, от друга страна, и други сделки без консултации.
87. Посредниците следва да разполагат с политики и процедури, за да гарантират, че са изпълнени условията, предвидени в член 25, параграф 4 от ДПФИ II, за предоставяне на услуга „само за изпълнение“, когато не се извършва оценка на целесъобразността¹⁷.
88. Посредниците следва да разработят, прилагат и актуализират политики и процеси, за да определят кои от техните инвестиционни продукти могат да се считат за „сложни“ и „несложни“ за целите на изискванията за целесъобразност. Освен ако не са били оценени спрямо всички критерии по член 57 от Делегирания регламент за ДПФИ II и не отговарят на тях, „други несложни финансови инструменти“, както са посочени в член 25, параграф 4, буква а), подточка vi) от ДПФИ II, следва да бъдат категоризирани като сложни.
89. Политиките и процесите на посредника следва да гарантират, че инвестиционните продукти, изрично изключени от списъка на несложните инструменти по член 25, параграф 4, буква а), подточка i-v) от ДПФИ II, във всеки случай не се оценяват спрямо критериите, посочени в член 57 от Делегирания регламент за ДПФИ II, за да бъдат потенциално категоризирани като несложни инвестиционни продукти за целите на оценката на целесъобразността.
90. Посредниците следва да могат да проследяват дали даден клиент е подал своето нареждане в отговор на персонализирано съобщение от посредника или от името на посредника. В такива случаи посредникът следва да дисквалифицира сделката за целите на освобождаването „само за изпълнение“.

---

¹⁶ Като се взема предвид насока 11.

¹⁷ Това не пречи на посредниците да извършват оценка на целесъобразността за всички видове продукти — сложни и несложни.

Контрол

(член 16, член 16, параграф 5, втора алинея и член 25, параграф 3 от ДПФИ II и член 76 от Делегирания регламент)

Насока 13

91. **Посредниците следва да разполагат с подходящи механизми за мониторинг и контрол, за да се гарантира спазването на изискванията за целесъобразност.**
92. Когато посредниците разчитат на автоматизирани системи или инструменти в процеса на оценяване на целесъобразността (напр. инструменти за профилиране на клиенти въз основа на знания и опит, автоматични предупреждения или механизми за контрол на сложността на инвестиционните продукти), тези системи или инструменти следва да бъдат подходящи за целта и да се преминават редовен мониторинг. Посредниците следва да водят документация за този мониторинг¹⁸.
93. Когато използват автоматизирана проверка в контекста на оценката на целесъобразността, посредниците следва да гарантират, че автоматизираната проверка не може да бъде заобиколена¹⁹, и следва периодично да наблюдават правилното функциониране на тези автоматизирани проверки. Посредниците следва да разполагат с подходящи политики и процедури за откриване на проблеми, свързани с информационните технологии, на ранен етап.
94. В контекста на оценката на целесъобразността посредниците следва да обърнат специално внимание на сложността на инвестиционните продукти. Базите данни с кодове за сложност например, използвани за инструментите за оценка на целесъобразността, следва да се преразглеждат редовно и да се актуализират.
95. Когато оценката на целесъобразността се извършва чрез лични срещи или по телефона, в който случай е налице човешка намеса, посредниците следва да включват писмени записи от присъствени срещи или записи по телефона в редовните си процедури за проверка, за да следят дали служителите по продажбите изпълняват задълженията си в контекста на оценката на целесъобразността. Посредниците следва да извършват наблюдение на тези писмени записи или телефонни записи като част от своите процедури за проверка.
96. Посредниците следва да извършват наблюдение на въпроси като съотношението на предупрежденията, които са били последвани от сделка, спрямо общия брой на всички предупреждения, издадени за оценяване на цялостната ефективност на издадените предупреждения.

---

¹⁸ Вж. също насока 11.

¹⁹ Следва да се предвидят изключения за специфични обстоятелства, определени в процедурите на посредника и имащи специално йерархично разрешение.